

Marcsik Antónia köszöntése

2025. szeptember 3-án ünnepelte 85. születésnapját a modern paleopatológiai kutatások hazai meghonosítója, a történeti embertani kutatások kiemelkedő alakja, Marcsik Antónia.

Marcsik Antónia 1940. szeptember 3-án született Ácson. Középiskolai tanulmányait a komáromi Jókai Mór Gimnáziumban végezte, majd 1958-ban felvételt nyert a szegedi József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karának biológia-földrajz szakára. Diplomáját 1963-ban szerezte meg.

Egyetemi tanulmányait követően egészen nyugdíjba vonulásáig, 2008-ig a Szegedi Tudományegyetem Embertani Tanszékének munkatársa volt. Pályáját gyakornokként kezdte, majd 1964-től tanársegédként, 1972-től adjunktusként, 1985-től docensként dolgozott.

1990-től a tanszékvezető-helyettesi feladatokat látta el, 1997-ben pedig átvette a tanszék vezetését, amelyet 2005-ig irányított.

Egyetemi doktori fokozatát 1965-ben, mindössze 25 évesen szerezte meg „A Szeged-Kundombi avarkori népesség csontvázanyagának embertani vizsgálata” című dolgozatával. A Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Minősítő Bizottsága 1984-ben a biológiai tudományok kandidátusa fokozattal ismerte el, „A Duna-Tisza köze avar korának paleopatológiája” című disszertációja alapján.

Oktató- és kutatómunkája egyaránt sokoldalú és kiemelkedő. Közel öt évtizeden át vett részt a Szegedi Tudományegyetemen a biológus- és biológiateanár képzésben. Oktatott a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karán, vendégelőadóként tanított a SZTE Fogorvostudományi Karán, az ELTE Természettudományi Kar Biológia Doktori Iskolájában, valamint az Állatorvostudományi Egyetemen. Emellett aktívan részt vett a SZTE Bölcsészettudományi Kar régészhallgatóinak képzésében is. Témavezetésével közel 100 szakdolgozat és diplomamunka, valamint 7 egyetemi doktori és 5 PhD-értekezés készült. Kiemelkedő oktatói tevékenységének elismeréseként 2008-ban Pedagógus Szolgálatért Emlékéremben részesült.

Színvonalas oktatómunkáját mindig magas szintű kutatói tevékenység kísérte. Kutatási területe kezdettől fogva a történeti embertan és a paleopatológia volt. A paleopatológia – különösen a fertőző megbetegedések – kutatásában elért eredményei révén jelentős nemzetközi elismertségre tett szert. Tudományos közleményeinek száma több mint 440. Munkásságára alapozva alakult ki a szegedi Embertani Tanszék kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszere.

Iskolateremtő tevékenységének köszönhetően számos tanítványa maradt a pályán, és folytatja az általa megkezdett kutatásokat. A szegedi tanszék jelenlegi vezetője és valamennyi oktatója egyaránt tanítványa és témavezetettje volt. Mindig kiemelt figyelmet fordított – és fordít ma is – a tehetséges fiatalok támogatására és a szakmai utánpótlás nevelésére. Hat tudományos pályázatot irányított témavezetőként, számos kutatási programban vett részt, és jelenleg is aktív szenior kutatóként működik közre.

Munkáját több rangos elismeréssel jutalmazták: 1982-ben „Kiváló Munkáért”, 1990-ben pedig „Magyar Nemzetért” kitüntetésben részesült.

A Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Tudományok Osztálya Antropológiai Bizottságának 2009-ig volt tagja, 1985 és 1990 között titkári feladatokat látott el. Hosszú éveken át tevékenykedett a Szegedi Akadémiai Bizottság különböző szakbizottságaiban, többek között az Embertani és Régészeti Munkabizottság elnökeként és titkáráként.

Több nemzetközi tudományos társaság – köztük a Paleopathology Association, az European Anthropological Association és a Dental Anthropology Association – tagja. 1985-től megszűnéséig szerkesztőbizottsági tagja volt a Journal of Paleopathology folyóiratnak, és 1985-től napjainkig a Papers on Anthropology szerkesztőbizottságának is aktív tagja.

Nyugdíjba vonulása óta is töretlen lelkesedéssel és elkötelezettséggel folytatja tudományos munkáját. Antropológus és régész kollégáival együttműködve a múlt különböző korszakainak népességeit vizsgálja, feltárva elődeink egészségi állapotát és betegségeit. Aktív résztvevője többek között a Barbacum projektnek, miközben ismeretterjesztő tevékenységét sem hagyta abba. Tudása, tapasztalata és személyes példája egyszerre jelent értéket a tudomány és a fiatal kutatói nemzedék számára.

A Magyar Biológiai Társaság tiszteletbeli tagjai közé választotta, majd 2022-ben Herman Ottó-díjjal tüntette ki a történeti embertan és a paleopatológia területén végzett úttörő, valamint iskolateremtő munkájáért.

A Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszéke és a Dél-alföldi Régészeti Egylet által 2024-ben alapított Trogmayer Ottó-díjat – amelyet a régészhallgatók támogatásáért és tehetséggondozásáért kiemelkedő tevékenységet végzőknek ítélnek oda – 2025-ben Marcsik Antónia vehette át.

Hálás köszönettel tartozunk Dr. Marcsik Antóniának az embertani szakma érdekében végzett sokoldalú, elkötelezett és példamutató munkájáért. Tisztelettel és szeretettel kívánunk jó egészséget, erőt és még sok aktív, alkotó évet!

Pap Ildikó, Molnár Erika, Pálfi György és Hajdu Tamás